

Jámbor Ildikó

Tárlat az utcán

Kocsis István drámája Van Goghról

A Gárdonyi Géza Színház évad végi bemutatója a stúdiószínpadon Kocsis István drámája Vincent Van Gogh és Paul Gauguin párbeszédéből kibontakozó nagy ívű vallomás a fény, a megvilágosodás erejéről, a művészet jövőbe tekintő szerepéről. Az előadás Beke Sándor rendezésében egyben kiváló alkalmat ad arra, hogy két színművész, Tunyogi Péter és Káli Gergely kiváló és alázatos művészi kvalitásairól megbizonyosodjunk. Tunyogi Péter már a Gali László alapította önálló társulat kezdeteitől fogva itt van Egerben, mindig megbízható pillére az előadásoknak. Ő a mi Jumurdzsákunk az *Egri Csillagokban*, de számos klasszikus műben jelentős, de nem főszerepet alakító művész. Könnyeden, játékos eleganciával működteti az előadásokat, legyen akár Herceg a *Padlásban*, vagy Gyéres Tanár Úr a *Légy jó mindhalálíglig*ban, vagy Lőrinc barát a *Rómeó és Júliában*. Gauguin alakítása majdnem főszerep, hiszen a szerző gondolatiságát azonos hőfokon és intenzitással közvetítik Káli Gergellyel. A Vincent Van Goghot alakító fiatalabb pályatárs kanyarokkal érkezett a pályára, egri születésű, még emlékszünk rá a Zalán Tibor féle Eger kis csillagaiból, aztán eltűnt a szemünk elől, hogy visszatérjen történelmi kosztümben a *Héthavas* előadásban, vagy a közelmúlt mesedarabjaiban. Nem is sejtettük, hogy mennyi párhuzam van Káli Gergely személyes szenzibilitása és szorongásai és a mindannyiunk által tisztelt-rettegett festő Vincent Van Gogh jelleme között. Átváltozása ebben a szerepben megindító és magával ragadó, mélyen szuggesztív. Beke Sándor rendező érdeme, hogy meglátta a két színészben a lehetőséget, s rájuk szabta ezt a már harmincöt éve a köztudatban lévő drámát. Az akkor még határon túli szerző, Kocsis István már a hetvenes években elismert drámaírónak számított itthon. A színészek valósággal versengtek az általa írt szerepekért, s ezek egyik első darabja a *Tárlat az utcán*, (melynek monodrámaváltozatát magam is láthattam egy gyöngyösi Monodrám-fesztiválon a nyolcvanas évek végén, Kovács Lajossal). Kocsis István a ma élő egyik legnagyobb író, vonzódása a szakrális témák iránt különleges helyet jelöl ki számára a színházirodalomban. A Szent Korona-tanról írt esszéje, vagy a *Táltos paripa* című könyve, melyben a magyarság szakrális vezetőit veszi sorra, mélyen szántó olvasmányok a beavatottnak. Már pályája kezdetén izgatta a művészet közösség és történelemformáló szerepe, a kiválasztottság mikéntje, s úgy gondolom, hogy a Van Goghról írt darabja általánosságban és konkrétan a saját alkotói nézetei kialakításában is segítették.

A *Tárlat az utcán* egy – külső szemmel – kétségbe ejtő szituációra épül: a pályája zenitjén tartó festő maga kínálja az utcára kitett képeit, hogy annyi jövedelemre tehesen szert, hogy ne haljon éhen. A járókelők elfordulnak, csak a vele egy fedél alatt élő Gauguinra számíthat: Egymást támogatják és marcangolják is egyszerre. Gauguin vigyázz barátjára, a zsenire, s miközben a napi megélhetéssel küszködnek, és csodás és messze mutató terveket szőnek. Gauguin a trópusokról álmodozik (ahová aztán, tudjuk el is jutott, remekműveket alkotva) Vincent pedig a nyomorult bányászok megváltásáról szónokol, s az éhséggel és kilátástalansággal küszködve az egész emberiséget akarja megváltani. Izzó napraforgói – ahogyan pályatársa is megfogalmazza – átstrukturálják a világot, ami ezután már nem lesz ugyanolyan.

A művészet saját korát megelőző, jövőbe tekintő látnoki szerepe mindig is izgatót minden alkotót, így Kocsis Istvánt is, Beke Sándort is. Mégis csak van értelme a világnak, ha egy-egy pillanatra, egy-egy műalkotással közeledünk a fény, a teljesség felé. Az egri előadás érvényesen mutatja fel ezt az üzenetet. A két színművész intenzív, sodró lendületű játékához a mellékszereplők: Réti Árpád (öreg bányász-ként) Sata Árpád, Lisztóczy Péter, Pilisy Attila érvényesen járulnak hozzá. Vincent, szemében égő tüzekkel aktuálisan a pszichiátriai betegek otthonában végzi, de napraforgói, beszélő tárgyai izzó színekben a színpadon is felragyognak hirdelve a művészet mindenképp létét, jövőbe mutató szerepét. S ez jelen korunkban, amikor amúgy minden profitörinétált, mégis biztató. A játéktér jól funkcionál (Bényei Miklósnak köszönhetően), a jelmezek (Molnár Gabriella munkája) tizenkilencedik századi polgári öltözékek. Modernebbek a hangulati aláfestést biztosító jazz és komoly zenei effektek (Miles Davist véltem felismerni). A *Tárlat az utcán* a Stúdiószínpadon játsszák, két részben. Reméljük, a jövő évadban is láthatjuk a darabot s a nagyszerű alakításokat.